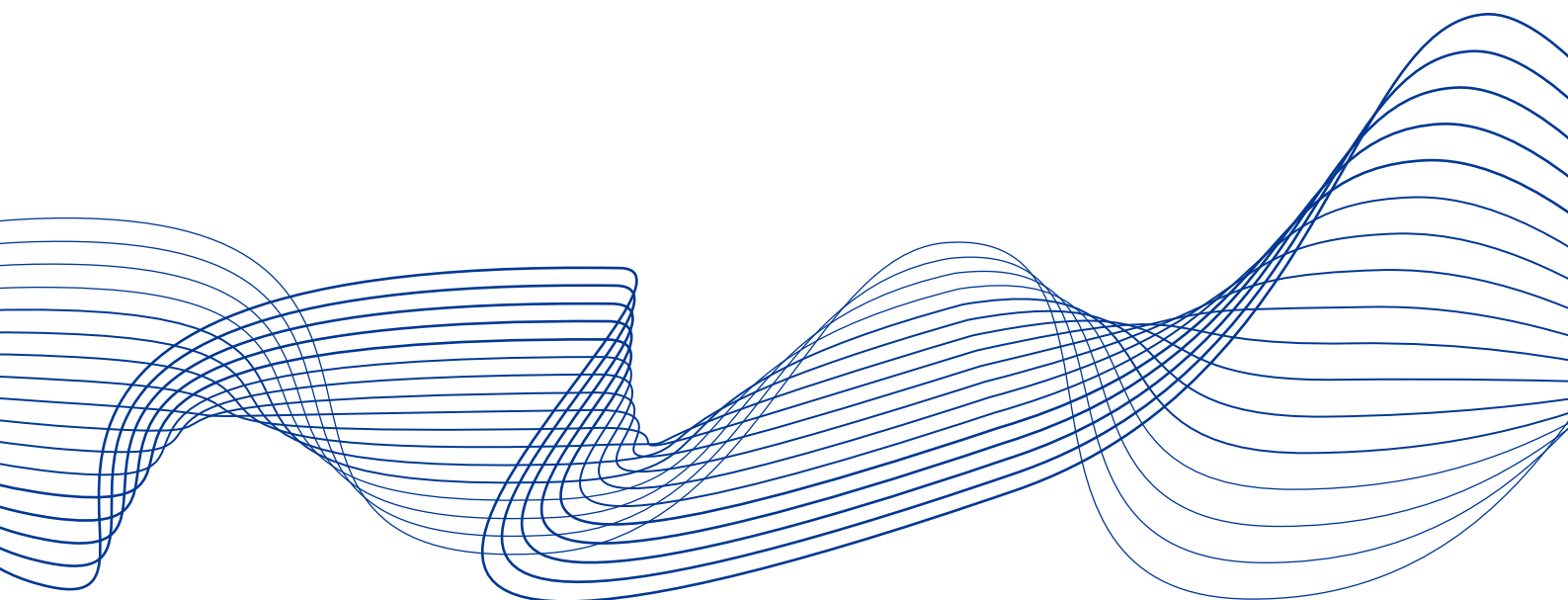

Gada pārskats

2018

ESRK

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija

Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma

Saturs

Priekšvārds	2
Kopsavilkums	4

Priekšvārds

Mario Dragi, Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas priekšsēdētājs

Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) astotais gada pārskats aptver laikposmu no 2018. gada 1. aprīļa līdz 2019. gada 31. martam. Kā ierasts, ESRK cieši monitorēja Eiropas finanšu sistēmas un tautsaimniecības sistēmiskā riska avotus. Četri galvenie identificētie riski salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu nav mainījušies: riska prēmiju pārcenošana pasaules finanšu tirgos ir būtiskākais uzdevums, kam seko ES banku, apdrošināšanas sabiedrību un pensiju shēmu ilgstoši vājais bilanču stāvoklis, parāda atmaksājamības problēmas ES valsts, uzņēmumu un mājsaimniecību sektorā un, visbeidzot, ievainojamība ieguldījumu fondu sektorā un paralēlo banku darbības radītie riski. Tas ir īpaši būtiski, ņemot vērā politikas nenoteiktību un straujāku, nekā gaidīts, ekonomiskās izaugsmes palēnināšanos.

Turpmāks mājokļu un komerciālā nekustamā īpašuma cenu kāpums liecina, ka dažos tirgos parādās pārvērtēšanas pazīmes. Šajā kontekstā ESRK publicēja ziņojumu par komerciālo nekustamo īpašumu, vienlaikus veicot turpmāku darbību saistībā ar 2016. gada beigās astoņām dalībvalstīm izteiktajiem brīdinājumiem mājokļu nekustamā īpašuma jomā.

ESRK turpināja makroprudenciālās uzraudzības politikas izstrādi. Attiecībā uz banku sektora politiku ESRK turpināja 9. SFPS ietekmes uz finanšu stabilitāti novērtējumu un publicēja divus ziņojumus par šo tematu. Pēc ES Padomes lūguma ESRK identificēja galvenos noteicošos faktorus, vājās vietas un pastiprinošos faktorus, kas var izraisīt ienākumus nenesošu kredītu sistēmas mēroga pieaugumu. Attiecībā uz politiku, kas neattiecas uz banku sektoru, ESRK identificēja veidus, kā turpmāk stiprināt makroprudenciālās uzraudzības regulējumu attiecībā uz (pār)apdrošināšanu, un pārskatīja centrālo darījuma partneru sadarbības mehānismu ietekmi uz finanšu stabilitāti.

Turklāt ESRK organizēja vairākus pasākumus, lai veicinātu diskusiju par makroprudenciālās uzraudzības politiku. 2018. gada septembrī notika trešā ESRK gadskārtējā konference. Tajā tika aplūkoti tādi jautājumi kā draudi finanšu stabilitātei, ko izraisa klimata pārmaiņas, augošā nebanku finansējuma loma reālajā tautsaimniecībā un nepieciešamība novērst datu nepilnības, kas neļauj veikt efektīvu risku monitoringu. Izmantojot kopīgi ar ECB un SVF rīkotu darbsemināru, ESRK arī spēra pirmos soļus, lai izveidotu vienotus makroprudenciālās uzraudzības nostājas pamatprincipus.

Vēlos sirsnīgi pateikties bijušajam Somijas centrālās bankas prezidentam Erki Līkanenam (*Erkki Liikanen*) kā ESRK Valdes loceklim, profesoram Marko Pagano (*Marco Pagano*) kā Valdes loceklim un Konsultatīvās zinātniskās komitejas (KZK) priekšsēdētāja vietniekam, kā arī Ignacio Angeloni (*Ignazio Angeloni*) kā ECB Uzraudzības valdes loceklim un Valdes novērotājam par atbalstu ESRK darbā. Mēs ceram, ka arī turpmāk varēsim uz klausīt Andreas Enrias (*Andrea Enria*) viedokli, viņam pildot jaunus ECB Uzraudzības valdes priekšsēdētāja un Valdes locekļa uzdevumus.

Visbeidzot, ar dziļām skumjām uzzināju par Alberto Džovanīni (*Alberto Giovannini*) nāvi. Viņš sniedza neizmērojamu ieguldījumu kā KZK loceklis un ESRK savstarpējo saikņu kopējās ekspertu grupas līdzpriekšsēdētājs, un es vēlos izteikt visdziļāko līdzjūtību viņa ģimenei.

Mario Dragi (*Mario Draghi*)
ESRK priekšsēdētājs

Kopsavilkums

Pārskata periodam bija raksturīgs augsts politikas nenoteiktības līmenis un straujāka, nekā gaidīts, tautsaimniecības izaugsmes palēnināšanās. Lielākajā daļā ES dalībvalstu ekonomiskā noskaņojuma rādītāji pazeminājās un valsts un privātā sektora speciālistu produkcijas izlaides kāpuma prognozes tika pārskatītas. Šādos apstākļos ESRK identificēja četrus savstarpēji saistītus galvenos riskus, kas apdraud ES finanšu stabilitāti: 1) riska prēmiju pārcenošana pasaules finanšu tirgos; 2) finanšu iestāžu vājais bilanču stāvoklis; 3) parāda atmaksājamības problēmas valsts sektorā un privātajā sektorā un 4) ievainojamība ieguldījumu fondu sektorā un paralēlo banku darbības radītie riski. 2018. gadā salīdzinājumā ar 2017. gadu nav mainījies šo apdraudējumu nozīmīguma pakāpe. Konkrēti runājot, riska prēmiju pārcenošana pasaules finanšu tirgos ierindota augsta riska kategorijā, finanšu iestāžu vājais bilanču stāvoklis un parāda atmaksājamības problēmas iekļautas vidēja riska kategorijā, un ievainojamība ieguldījumu fondu sektorā un paralēlo banku (iepriekš dēvēts par paralēlo banku sektoru) darbības radītie riski iekļauti zema riska kategorijā. Papildus šiem četriem galvenajiem finanšu stabilitātes riskiem ESRK turpināja vērtēt arī klimata pārmaiņu un tehnoloģiju attīstības, t.sk. sistēmiskā kiberuzbrukumu riska, ietekmi uz finanšu stabilitāti.

Pamatojoties uz ESRK konstatētajiem galvenajiem finanšu stabilitātes riskiem, tika izstrādāti nelabvēlīgas makrofinansiālās attīstības scenāriji Eiropas uzraudzības iestāžu veiktajiem ES mēroga stresa testiem. Pārskata periodā ESRK izstrādāja nelabvēlīgas attīstības scenārijus Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādei (EAAPI) un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādei (EVTI). Tā izveidoja vienotu nelabvēlīgas attīstības scenāriju EAAPI 2019. gada pensiju fondu stresa testam un EVTI 2019. gada naudas tirgus fondu stresa testa pamatnostādņēm. ESRK arī izveidoja nelabvēlīgas attīstības scenāriju EVTI centrālo darījuma partneru stresa testam.

ESRK piemēroja savstarpējās atzīšanas regulējumu, lai palīdzētu koordinēt Savienības makroprudenciālo uzraudzības politiku. Konkrēti ESRK ierosināja savstarpēji atzīt 1) nacionālos elastības pasākumus attiecībā uz mājokļu nekustamā īpašuma riska darījumiem Beļģijā un Zviedrijā, 2) nacionālos elastības pasākumus attiecībā uz nefinanšu sabiedrību lieliem riska darījumiem Francijā un 3) sistēmiskā riska rezerves būtiskuma robežvērtību Igaunijā. Pārējām dalībvalstīm būtu jāatbild uz šiem pasākumiem noteiktā termiņā (ideālā variantā – piemērojot tādu pašu instrumentu). Dalībvalstīm ir izvēles iespēja piešķirt atbrīvojumu atsevišķiem finanšu pakalpojumu sniedzējiem, kuriem nav būtisku riska darījumu. ESRK šim nolūkam ieteica katrai iestādei individuālu maksimālo būtiskuma robežvērtību.

ESRK piedalījās makroprudenciālās uzraudzības politikas sistēmas izveidē, izklāstot sākotnējos apsvērumus par makroprudenciālās uzraudzības nostājas pamatprincipiem, lai palīdzētu politikas veidotājiem sagatavot lēmumus. Šādi pamatprincipi varētu būt noderīgi, lai uzlabotu politikas lēmumu komunikāciju, stabilizētu finanšu sektora stabilitātes un turpmāko politikas pasākumu gaidas un mazinātu iespējamu nepamatotu bezdarbību, saskaroties ar augošiem finanšu stabilitātes riskiem.

Runājot par politiku attiecībā uz banku sektoru, ESRK turpināja jauna finanšu pārskatu sniegšanas standarta ieviešanas un ienākumus nenesošu kredītu (INK) ietekmes uz finanšu stabilitāti novērtēšanu. Attiecībā uz 9. starptautisko finanšu pārskatu standartu (9. SFPS) ESRK pievērsās diviem aspektiem. Pirmkārt, ESRK secināja, ka, citstarp, 9. SFPS izmantotās paredzamo

kreditēšanas zaudējumu (PKZ) pieejas un tās ASV izmantotā ekvivalenta atšķirības, iespējams, var ietekmēt kredītu izsniegšanu visa cikla laikā un globālo lielu uzņēmumu kreditēšanas tirgu. Otrkārt, ESRK analizēja 9. SFPS PKZ modeļa potenciālo ciklisko attīstību un ierosināja izstrādāt labāko praksi vai uzlabotas vadlīnijas, lai nodrošinātu to, ka tiek izmantotas 9. SFPS finanšu stabilitātes priekšrocības. Attiecībā uz INK ESRK saskaņā ar ES Padomes lūgumu identificēja galvenos noteicošos faktorus, vājās vietas un pastiprinošos faktorus, kas var izraisīt INK sistēmas mēroga pieaugumu. Kaut gan šķiet, ka šobrīd nav nepieciešams pašos pamatos mainīt esošo makroprudenciālās uzraudzības rīku kopumu, tomēr jāapsver atsevišķi papildinājumi, piemēram, sektoru kapitāla drošības rezerves un uz kredītņēmēju datiem balstītu pasākumu izstrāde gan mājāsaimniecībām, gan nefinanšu sabiedrībām.

Attiecībā uz jautājumiem, kas neattiecas uz banku sektoru, ESRK apsvēra veidus, kā turpmāk stiprināt makroprudenciālās uzraudzības regulējumu attiecībā uz (pār)apdrošināšanu un pārskatīja centrālo darījuma partneru (CDP) sadarbības mehānismu ietekmi uz finanšu stabilitāti. Runājot par apdrošināšanas sektoru, visperspektīvākās iespējas ietver saskaņotu ES mēroga sanācības un noregulējuma režīmu, pilnvaras iestādēm piemērot tirgus mēroga kapitāla palielinājumu un ierobežojumus attiecībā uz dividendēm atsevišķām iestādēm un/vai atsevišķām aktivitātēm/praksei, simetriskas kapitāla prasības cikliskajiem riskiem, likviditātes prasības (pār)apdrošinātājiem ar neaizsargātu likviditātes profilu, rīcības brīvību iestādēm iejaukties liela atteikumu skaita gadījumos, kā arī instrumentus attiecībā uz apdrošināšanas iestādēm, kuras sniedz banku pakalpojumus, lai nodrošinātu makroprudenciālās uzraudzības politikas konsekventu piemērošanu visos sektoros. Attiecībā uz CDP ESRK puda divus ierosinājumus: pirmkārt, regulējumā skaidri jānorāda, kā sanācības un noregulējuma instrumenti jāpiemēro sadarbīgajiem CDP; otrkārt, likumos skaidri jāparedz, vai var apstiprināt un īstenot sadarbības mehānismus atvasinātajiem instrumentiem un, ja var, tad kādiem produktu veidiem un saskaņā ar kādiem nosacījumiem.

ESRK turpināja monitorēt Savienībā pieņemtos makroprudenciālās uzraudzības pasākumus un veicināt ESRK locekļu viedokļu apmaiņu par šiem pasākumiem. Salīdzinājumā ar 2017. gadu ievērojami pieauga makroprudenciālo pasākumu skaits. Vairāk nekā puse Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) valstu 2018. gadā veica kādus makroprudenciālās uzraudzības politikas pasākumus, un lielākā daļa šo pasākumu ietvēra stingrāku prasību noteikšanu, lai risinātu ciklisko risku jautājumu. Papildus pretcikliskās kapitāla rezerves (PKR) aktivizēšanai un PKR normas palielināšanai vairākās EEZ valstīs, deviņas valstis ieviesa sistēmiskā riska rezervi vai maintīja sistēmiskā riska rezerves normu. Kā nākamais biežāk ieviestais pasākums 2018. gadā bija parāda apkalpošanas izmaksu attiecības pret ienākumiem (DSTI) limitu noteikšana. Valstis arī ieviesa pārmaiņas metodoloģijā, ko izmanto sistēmiski nozīmīgu iestāžu identificēšanai un to rezervju normas noteikšanai. Pēc ESRK ieteikuma savstarpēji atzīt Somijas un Beļģijas pasākumus, ko paredz Kapitāla prasību regulas (CRR) 458. pants, lai palielinātu pievienotās procentu likmes kāpumu mājokļu nekustamā īpašuma riska darījumiem bankām, kuras piemēro uz iekšējiem reitingiem balstītu pieeju, bija vērojams arī savstarpējas atzīšanas pasākumu skaita pieaugums. Detalizētāk šie pasākumi aprakstīti ESRK ES makroprudenciālās politikas pārskatā.¹

ESRK veica trīs atbilstības novērtējumus attiecībā uz saviem ieteikumiem. Attiecībā uz ieteikumu samazināt ar naudas tirgus fondiem saistītos sistēmiskos riskus ESRK uzskatīja, ka Eiropas Komisijas priekšlikums regulai pamatā ir atbilstošs. Runājot par ieteikumu par vadlīnijām attiecībā

¹ Sk. [A Review of Macroprudential Policy in the EU in 2018](#), ESRK, 2019. gada aprīlis.

uz pretcikliskās rezerves normu noteikšanu, lai ES ieviestu vienotu pieeju, ESRK uzskatīja, ka norīkotās iestādes lielā mērā laikus un visaptverošā veidā īstenojušas pretcikliskās rezerves nodrošināšanu. Pārskata perioda beigās joprojām tiek vērtēts ieteikums, kura mērķis ir veicināt saskaņotu politikas pieeju visā ES un neļaut finanšu pakalpojumu sniedzējiem apiet nacionālos makroprudenciālās uzraudzības pasākumus.

ESRK turpināja rīkot virkni pasākumu, lai iesaistītu ieinteresētās puses diskusijās par makroprudenciālās uzraudzības politiku. 2018. gada septembrī notika trešā ESRK gadskārtējā konference. Tās dalībnieki apsprieda iespējamās draudus finanšu stabilitātei, ko varētu izraisīt klimata pārmaiņas, nebanku finansējuma augošo nozīmi ekonomiskās aktivitātes finansēšanā un nepieciešamību novērst datu nepilnības, kas kavē veikt efektīvu risku monitoringu. ESRK kopā ar ECB un Starptautisko Valūtas fondu (SVF) arī organizēja darbsemināru "Towards a framework for macroprudential stance" ("Ceļā uz makroprudenciālās uzraudzības nostājas regulējumu"). Galvenā šajā darbseminārā gūtā atziņa bija makroprudenciālās uzraudzības politikas izstrādes ārkārtīgā sarežģītība – tas nozīmē, ka turpmākajā makroprudenciālās uzraudzības politikas nostājas veidošanā būs būtiski uzlabot līdzekļus, ar kuru palīdzību sabiedrībai skaidrot politikas lēmumu pamatojumu.

Izdevēja ziņas

© Eiropas Sistēmisko risku kolēģija, 2019

Pasta adrese: 60640 Frankfurt am Main, Germany
Tālrunis: +49 69 1344 0
Interneta vietne: www.esrb.europa.eu

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.

Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst stāvoklim 2019. gada 31. martā.

ISSN 1977-5180 (pdf)
ISBN 978-92-9472-092-4 (pdf)
DOI 10.2849/438413 (pdf)
ES kataloga Nr. DT-AB-19-001-LV-N (pdf)